

Monumentnummer*: 506119

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 april 1999
Kadaster deel/nr 82796/109

Woonplaats* Tilburg
Gemeente* Tilburg
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Tilburg
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Tilburg
Sectie* N
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 18811

Omschrijving**

Inleiding

De R.K. ANTONIUS VAN PADUAKERK is gebouwd in 1911-1913 naar ontwerp van architectenbureau Margry uit Rotterdam. Waarschijnlijk was architect A.A.J. Margry verantwoordelijk voor het ontwerp. Het is een van de Antoniuskerken die Margry in opdracht van de Rotterdamse havenbaron Grewen bouwde en die daarom naar de patroonheilige van deze weldoener werden genoemd. Stilistisch vormt de kerk een overgang tussen het neoromaans en neobyzantijns. Het grote gebouw is aan een ovaal plein gesitueerd, waarop diverse straten uitkomen. De aanblik van de omgeving wordt bepaald door veelal relatief lage, eenvoudig vormgegeven bebouwing, waardoor de kerk een extra nadrukkelijk accent vormt.

Omschrijving

De driebeukige kruiskerk bezit een toren met entree op het noordoosten, geflankeerd door ronde traptorentjes. Het schip telt zes traveeën met een ronde koepel op de viering, waaraan een transept en koor van een travee en een half rond gesloten absis met eveneens een rond traptorentje aan weerskanten. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen met rondboogfriezen en sierbetegeling, onder zadel- en lessenaarsdaken met leien in maasdekking. Hardsteen is gebruikt bij de plint, de afzaten bij de steunberen en de afgeschuinde lateien.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De torenfaçade heeft centraal een dubbel ingangsportaal onder een rondboog met baksteen tracering. De dubbele eikenhouten deuren zijn voorzien van sierbeslag. Boven beide deuren een tegeltafel. Hierboven een breed, vierdelig rondboogram met natuursteen tracering. Alle ramen zijn voorzien van glas-in-lood. Aan weerskanten hiervan een torentje, dat van een achtkant overgaat in een cirkel, met onder het ronde torendak met zinken bolpiron een reeks smalle rondboogramen. In de hoofdtoren bevindt zich ter plaatse een tripletopening. De hoofdtoren rijst op boven twee aanbouwen onder dwarsgeplaatst zadeldak, voorzien van lisenen en kleine rondboogramen. Hierboven heeft de toren driedelige galmopeningen, aan de voorzijde boven elkaar geplaatst. De ronde wijzerplaten van het uurwerk zijn aan elke zijde in een rondboognis geplaatst. Boven elke wijzerplaat is een in- en uitgezwent klokgeweltje met kruis gemetseld. Hierboven verheft zich de achzijdige torenspits met opengewerkt klokkentorentje waarop tenslotte een uispits is gezet.

Het schip met zijbeuken heeft ter hoogte van de torentravee aan weerskanten een zijkapel onder schilddak met piron. Hierboven een rozetraam. De andere vakken hebben in zijbeuk en lichtbeuk rondboogramen met baksteen tracering. Onder de goten bevinden zich rondboogfriezen en sierlijsten met terracotta betegeling. In het dakvlak zijn rondboogramen met tweedelige roedenverdeling geplaatst. Het rechtgesloten transept bezit rondboogramen. In de eindgevels is dit een klimmende reeks met in het middenraam een roosraam met natuursteen tracering. De topgevel is afgewerkt met gele en witte tegeltjes waartussen een klimmende reeks spleetvensters. De viering heeft een lage ronde toren in de vorm van paviljoenvormige opbouw met zinken bolpiron. De toren wordt verlicht door rozetramen met kleine roedenverdeling. Deze zijn van wit geschilderd hout evenals de gesneden pilaartjes en de brede tandlijst. De absis heeft slanke hoge rondboogramen met een blind fries en siermetselwerk onder de goot.

Inwendig heeft de kerk een driedelige opstand. Boven de ronde scheibogen is een rondboogfries dat met de ramen erboven in een nis wordt samengevat. In de torenpartij is een brede rondboog waarboven de orgelgalerij. De bogen rusten op vierkante pijlers. De tongewelven bestaan uit een dunne laag cement met wapening. In de zijbeuken zijn deze dwars geplaatst. Boven de viering is een pendentiefoepel met bovenlicht. Het interieur heeft afwisselend muurvlakken van schoon metselwerk met sierbanden en bepleisterde geschilderde velden. Het merendeel der schilderijen is vanaf 1925 vervaardigd door H. Sensen uit Kevelaer. In de schelp van de absis afbeeldingen van de Genadestoel, Johannes verheerlijkt het Lam, Johannes op Patmos en Johannes de Doper. Boven de triomfboog zijn onder meer heiligen afgebeeld die het Lam vereren. Verder zijn er uit de eerste periode veel non-figuratieve schilderijen met gestileerde florale patronen. De schilderijen in de koepel dateren uit 1939 met onder meer Antonius van Padua en Elisabeth van Thüringen. De schilderijen van Kees Mandos op de orgelwand zijn aangebracht in 1950.

Tot het gebouw zelf behoren ook de glas-in-loodramen, waaronder de in 1913 door E. Löhrer vervaardigde ramen voor de Mariakapel, koor en bij Maria- en Jozefaltaar. E. Mengelberg leverde in 1920 een raam voor de doopkapel. Tot de kerkinventaris behoren verder het hoogaltaar uit 1913 en de altaren van St. Anna (1919) en St. Jozef (1925). Deze natuurstenen altaren werden geleverd door het atelier van J.P. Maas en Zonen uit Haarlem. De kruiswegstaties stammen uit 1939-1942 en zijn vervaardigd uit opalineglas door Ninaber van Eyben. Op de schippijlers bevinden zich voetstukken en baldakijnen met diverse heiligenbeelden. De preekstoel werd in 1953 geleverd. Mechanisch torenuurwerk, buiten gebruik gesteld.

Waardering

De in 1911-1913 naar ontwerp van architectenbureau Margry uit Rotterdam (waarschijnlijk A.A.J. Margry) gebouwde rooms-katholieke Sint Antonius van Paduakerk is van algemeen belang vanwege:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- cultuurhistorie, vanwege de ontstaansgeschiedenis: bij een nieuwe stadsuitleg werd 'automatisch' een kerk gerealiseerd, hetgeen een wezenlijke invloed had op de sociaal-geografische en stedenbouwkundige situatie; verder de financiering van de bouw door de Rotterdamse reder Grewen, die als voorwaarde stelde dat de kerk naar zijn naamheilige werd genoemd; vanwege deze twee punten is de kerk een exemplarisch en goed herkenbaar voorbeeld van een regionaal bepaalde sociaal-historische ontwikkeling;
- architectuurhistorie, vanwege het bouwtype driebeukige kruiskerk met paviljoenachtige opbouw boven de viering en een fronttoren met twee traptorens; de samenhang tussen in- en exterieur; materiaalgebruik en ornamentiek (tegeltaleaus, baksteendetailering, bepleisteringen enz.) en de bouwstijl met neobyzantijnse en neoromaanse motieven; inventaris (altaren, kruiswegstatie enz.); de ontwerpqualiteiten van het gebouw als geheel, zowel in- als uitwendig, vanwege de evenwichtige massawerking en de verfijnde detailering; de plaats in het oeuvre van architectenbureau Margry, waarvan het een representatief, maar vanwege het bovenstaande ook belangrijk onderdeel uitmaakt;
- ensemblewaarden, vanwege de stedenbouwkundige samenhang met de Hoefstraat, ter plaatse verbreed tot een plein en de samenhang met de naastgelegen pastorie; de kerk(toren) is bovendien markant in het silhouet van Tilburg;
- gaafheid van in- en exterieur, inventaris en stedenbouwkundige samenhang;
- de ten tijde van de bouw reeds landelijk zeldzame oplossingen van vieringsopbouw enerzijds en toren met traptorens anderzijds.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie